

Новите научни трудове на д-р Явор Гочев, преподавател по четене и свирене на хорови и оркестрови партитури в НМА „Проф. Панчо Владигеров”

Прочетох с голям интерес монографичния труд „Транскрипция на партитури за симфоничен оркестър” на д-р Явор Гочев, в който авторът разглежда широк кръг проблеми, свързани с разнообразни аспекти на клавишната интерпретация и транскрипцията на симфоничната партитура.

Познаваме многобройни прекрасни преработки, дело на изтъкнати майстори – Йоханес Брамс, Ференц Лист, Феручо Бузони, Сергей Рахманинов и много други, които оставят образци, представляващи пример за съвършенство. Предизвикателството на изкуството на транскрипцията е съпроводено с много и тежки творчески задачи – както практически, така и теоретични, свързани с необходимостта от наличието на талант и умения.

Явор Гочев е дългогодишен преподавател в дисциплината „Четене и свирене на хорови и оркестрови партитури”. Авторът разглежда в пълнота проблемите, свързани както с интерпретацията на крупни симфонични и кантатно-ораториални форми, така и на камерни жанрове. Принципите на процеса са формулирани с яснота и прецизност, изхождайки от фактурата като база за анализ на всяко музикално произведение с насоченост към създаване на художествено издържана и технически изпълнима транскрипция.

Авторът навлиза дълбоко в същността на разглежданите симфонични творби, като в процеса на изработка на клавишни извлечения подчертава важността на мелодията, хармонията, ритъма, звукоизвличането, щрихите, адекватната апликатура и др. Особено внимание е обърнато на баланса и драматургията, обвързани с понятията едновременност и последователност на художествените процеси в рамките на музикалната форма.

Към така поднесената монография авторът добавя серия от учени пособия с практическа насоченост:

- „Четене и свирене от пръв поглед на партитури за хор и симфоничен оркестър”,
- „Ръководство по транспониране”,
- „Методически упражнения за овладяване на сопранов, алтов и теноров ключ”.

Уводът на първото от тях съдържа систематизация и обобщение на основните задачи с точна педагогическа и методическа обосновааност, като решенията са адресирани към широк кръг професионалисти – композитори, диригенти, корепетитори, звукорежисьори и др. В своите практически съвети авторът набляга върху необходимостта от бърз анализ и ефективни решения с обосновано намерение, свързани с ясно и точно приоритизиране на фактурните планове. Решенията са илюстрирани с нотни примери на откъси из творби за хор и оркестър със сложна фактурна организация. Чрез нагледни съпоставки върху лява и дясна страница са предложени сравнения между оригинални нотни текстове и преработки, съпроводени с коментари и анализи на използваните похвати.

В следващото учебно пособие авторът се насочва към проблемите на транспонирането, извеждайки четири основни мисловни модела в контекста на техните индивидуални за всеки конкретен случай комбинации:

- пренасяне (преизчисляване) на интервал във вертикална посока,
- пренасяне на интервал в хоризонтална посока (следване на линия),
- пренасяне на цялостен хармоничен модел (функционално мислене),
- замяна на нотни ключове.

Задачата за бързо и точно транспониране се решава чрез умелото комбиниране на горепосочените прийоми, както и чрез майсторско (интуитивно) превключване между тях в удачни моменти. Всички решения, представени в контекста на конкретни партитурни примери, са придружени с коментари на случващото се и подробни анализи.

Авторските етюди, представени в третото учебно пособие със заглавие „Методически упражнения за овладяване на сопранов, алтов и теноров ключ“ запълват поредната ниша от всеобхватното намерение на автора да обедини всички аспекти на проблематиката, свързана със сложния процес на прочита, анализа и възпроизвеждането на партитури за хор и оркестър.

Запознах се и изчетох с голям интерес студията на Явор Гочев „Звукозаписът като творчески процес. Роля и значение на уменията за бърза и ефективна работа с музикалната партитура“. Важно е да се подчертае, че това е едно от основните направления в научните търсения на автора, който освен блестящ пианист е също и квалифициран звукорежисьор. Обобщенията и изводите, до които достига авторът, подчертават важността на изведения основен въпрос – може ли звукорежисьорът, явяващ се помощник на диригента в своята далеч не само техническа, но и музикантска професия, да изпълни адекватно своите отговорни задачи без поглед върху партитурата?

Изказът на изложението във всички гореспоменати трудове притежава образност, подпомагаща осъзнаването и внушението, неизменно адресирана към учащите се – изтъквайки истината, скрита в ясните неща. Търсенето на тази яснота в процеса на обучение се базира върху градирането по важност на първостепенни фактурни елементи, представляващи основа за пресъздаване на оригиналните творби с акцент върху максималното претворяване на духа на нотния текст, като правилата са ясно изведени и убедително обосновани. Трудовете могат да послужат като база за значително разгръщане на разглежданата в тях тематика, което може да бъде от полза за най-широк кръг читатели. Авторът разглежда редица примери из шедьоврите на транскрипцията, илюстриращи красотата на художествения процес. Цитират се методи, предложени от изтъкнати български и чуждестранни педагози, позволяващи извеждането на базови обобщения за насочване на вниманието към проблемите на баланса и драматургията, отношенията на тоновете във вертикал и хоризонтал, динамиката, развитието, градирането, нюансирането и др.

С навлизането в проблематиката на дуалностите, разгледана в контекста на структурата на музикалната изразност, авторът достига до задълбочени и – бих казала – вечни обобщения, свързани с далекоизточната древна мъдрост и философия. Той защитава своите изследователски търсения последователно, със силна вътрешна убеденост и емоционалност. В същото време артистичното внушение нито за миг не разрушава логиката на научните търсения. Това превръща учебниците по транскрипция на партитури за симфоничен оркестър, четене от пръв поглед, транспониране и овладяване на стари ключове в единствени от този род помагала на български език в академичната ни библиография.

Проф. Богдана Попова